

Asia: VN/12531/2021

LAUSUNTOPYYNTÖ VAMMAISPALVELULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESTA

Lausunnonantajan tausta

1. Vastajan taustaorganisaatio

Vammaisjärjestö [Tampereen seudun autismiyhdistys TSAU ry]

Yleistä hallituksen esitysluonnoksesta

2. Ovatko esitysluonnoksen pykälät selkeitä?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Väljästi kirjatut pykälät jättävät liikaa tilaa tulkinnalle. Soveltamisalapykälä 2§ on kirjattu niin tiukaksi, että se toimii lakimuutoksen alkuperäistä tavoitetta vastaan. Pahimmillaan se estää palveluiden piiriin pääsyn nykyisiltä välinputoajilta. Palveluiden piiristä voi pudota myös lievästi kehitysvammaisia, jotka ovat tällä hetkellä oikeutettuja palveluihin.

3. Tukevatko pykälien perustelut hyvin lain soveltajaa?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

"toimintakyvyn huomattava heikkeneminen" saattaa olla etu lakiin kirjattuna esimerkiksi äkillisesti vammautuneille, mutta ongelmallinen kehityksellisissä vammoissa. Kykyprofiili voi olla epätasainen ja todellista toimintakykyä ja sen vaihtelua on vaikea arvioida. Ns näkymättömien vammojen kohdalla (esim autismi, muistisairaus, aivovaurio) toimintakyvyn arviointiin ei ole käytössä kokonaiskuvaa antavaa kartoituskeinoa ja lain soveltamisessa jää helposti huomioimatta kaikki muut toimintakyvyn alueet paitsi fyysinen toimintakyky.

4. Vahvistaako esitys vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Pyrkimyksestä huolimatta esitys rajaa tiukasti tulkittuna autistit ja lievästi kehitysvammaiset vammaispalvelulain ulkopuolelle. Myös osittainen maksullisuus saattaa estää palveluiden käytön.

5. Lisääkö esitys vammaisten henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Päivätoiminnan ja työtoiminnan tiukka rajausta vaikeuttaa yksilöllisten ratkaisujen laatimista. Henkilökohtainen budjetointi mahdollistaisi yksilölliset ratkaisut.

6. Parantaako esitys vammaisen henkilön mahdollisuuksia saada yksilöllisen tarpeensa mukaisia palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Esityksen perusajatus on yksilöllisten tarpeiden huomiointi ja tuki. Henkilökohtaisen avun voimavarajaus ja 2§ soveltamisala jättää paljon tulkinnanvaraa toimintakyvyn määrittelyyn suhteen ja onko asiakas vammaispalvelulain palveluihin oikeutettu

7. Mitä haluaisit ehdottomasti säilyttää esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

-

2.

-

3.

-

8. Mitä haluaisit ehdottomasti poistaa tai muuttaa esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Soveltamisala §2 kokonaisuudessaan vesittää pahimmillaan esityksessä haetut hyödyt nykyisille väliinputoajille.

2.

-

3.

-

9. Ottaako esitys riittävästi huomioon vammaisten lasten tarpeet?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Ehdotuksessa on pyritty huomiomaan paremmin vammaisten lasten ja perheiden etuja. Jos perheen ja lapsen näkemys ovat ristiriidassa esim kodin ulkopuolella asumisesta, siirtääkö se yhä lapsen lastensuojelun asiakkaaksi?

10. Voidaanko esityksen mukaisilla palveluilla vastata kattavasti hengityshalvauspotilaiden palvelutarpeisiin?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Soveltamisala

11. Onko lain soveltamisala tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Liian tiukasti määritelty ja rajaa lain piiristä ulos myös niitä, joilla on nykyään vammaispalvelulan mukaisia palveluita

Palvelut

12. Ottavatko valmennusta, henkilökohtaista apua ja erityistä tukea koskevat säännökset kokonaisuutena arvioiden riittävästi huomioon eri tavoin vammaisten henkilöiden tarpeet?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Voimavararajauksen mukana pitäminen on lähtökohtaisesti ongelmallista ja vaarantaa erityisesti vahvaa tukea tai korvaavia kommunikointikeinoja käyttävien oikeuden henkilökohtaiseen apuun.

13. Onko valmennusta koskevien pykälien (7-8 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

14. Esityksessä ns. kuntouttavan varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalvelulain mukaisena valmennuksena edellyttää palvelun maksuttomuudesta säätämistä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa ja kuntien menettämän asiakasmaksutulon korvaamista kunnille vuosittain osana

tähän esitykseen käytettävissä olevaa valtionosuutta.

Onko varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalveluna tarkoituksenmukaista?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Syksyllä voimaantuleva varhaiskasvatuslaki, joka sisältää 3-portaisen tuen mallin, riittää.

15. Onko henkilökohtaista apua koskevien pykälien (9-11 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

16. Onko erityistä tukea koskevien pykälien (12-13 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Palvelun järjestäjälle jää liikaa harkintavaltaa mitä osallisuuden tukeminen tarkoittaa. Tuki jätetään resurssien puuttuessa myöntämättä tai toteuttamatta, jos määrittelyssä jätetään siihen mahdollisuus.

17. Onko erityisestä osallisuuden tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 1 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Tuen saaminen pitää perustua yksilölliseen tarpeeseen ja voisi olla henkilökohtaisen avun korvaava palvelu, jos avustajalta vaaditaan erityisosaamista.

18. Onko tuetusta päätöksenteosta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 2 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

19. Onko vaativasta moniammatillisesta tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 3 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

20. Onko asumisen tuen pykäläkokonaisuus (14-17 §) tarpeenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

21. Onko säännös vammaisten lapsen asumisesta kodin ulkopuolella tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

22. Onko lyhytaikaista huolenpitoa koskeva pykälä (18 §) sisällöltään tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

23. Onko päivätoiminnasta (19 §) tarkoituksenmukaista säätää vammaispalvelulaissa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

24. Onko tarkoituksenmukaista, että työtoiminnasta ja työllistymistä tukevasta toiminnasta ei säädetä vammaispalveluissa, jos niistä säädetään sosiaalihuolto- tai muussa laissa?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

-

25. Onko liikkumisen tuen toteuttamistapoja tarpeellista monipuolistaa 22 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Lakiin pitäisi kirjata selkeästi itsemääräämisoikeus omasta henkilökohtaisesta liikkumisalueesta.

26. Mikä on näkemyksenne liikkumisen tuen määrää (23 §) ja laajuutta (24 §) koskevista säännöksistä?

Asiakkaan oma tilanne, esim matka lapsuudenkodista asuinyksikköön pitää olla toteutettavissa, vaikka matka olisi pidempi kuin määritelty lähitoiminta-alue.

27. Onko taloudellista tukea koskeva pykälä (25 §) tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

onko vammaisen henkilön mahdollista ostaa harratusvälineensä, jos siitä maksetaan puolet?

28. Vammaispalvelulaki käsitellään eduskunnassa syksyllä 2022. Tavoitteena on lain voimaantulo 1.1.2023. Siirtymäsäännöksillä on tarkoitus antaa hyvinvointialueille aikaa lain toimeenpanoon. Alkuvaiheessa päätösten muuttaminen uuden lain mukaisiksi vaatii paljon taloudellisia- ja henkilöstövoimavaroja. Tämän vuoksi uudet erityistä osallisuuden tukea ja tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tulevat voimaan vasta 1.1.2025.

Helpottavatko voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (33 ja 34 §) lain toimeenpanoa?

Eivät

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Kehitysvammalaki

29. Vastaavatko kehitysvammalain (muutettuna) voimaan jäävät itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevat säännökset riittävästi väliaikaiseen sääntelyn tarpeeseen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

30. Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

31. Onko ehdotus vammaisen lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta perittävästä maksusta mielestäsi onnistunut?

Ei

Mikäli vastasit EI, miten säätäisit maksun perusteista?

Pitäisi olla maksutonta tai sitoa lapsen tuloihin. Esityksenmukainen maksu on kohtuuton.

Esityksen vaikutukset

32. Antavatko esityksen arvioidut ihmisvaikutukset (vammaiset lapset ja aikuiset, iäkkäät henkilöt) oikean kuvan uudistuksen vaikutuksista?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

33. Onko arvio esityksen kustannus- ja henkilövaikutuksista mielestänne realistinen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Jos lain soveltamisala ja lain tavoite ovat jo keskenään ristiriidassa, arviointia ei voi tehdä.

34. Muut vapaamuotoiset huomiot esityksestä.

-

Hietala-Rasku Petra
Tampereen seudun autismiyhdistys TSAU ry